

5. Власюк В. Чесний аналіз аргументів «за» і «проти» адвокатської монополії. Рада адвокатів Київської області. URL: <https://radako.com.ua/news/chesniy-analiz-argumentiv-za-i-proti-advokatskoji-monopoliji>

6. Рябець О.М. Публічне адміністрування діяльності юридичних компаній в Україні: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Науково-дослідний інститут публічного права, Науково-дослідний інститут публічного права Київ, 2020. 222 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Дервянко Н. З.

*доктор філософії в галузі права,
старший викладач кафедри суспільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука*

Брик А. В.

*студентка I курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Поняття права відображає правове явище, яке характеризується універсальністю: право на професійну правничу допомогу поряд з іншими правами людини входить в правовий статус особистості, має конституційне закріплення, конкретизується і розвивається в галузевому законодавстві, особливо процесуальному.

Нормативне закріплення права на отримання кваліфікованої правової допомоги було закріплено в Основному Законі України. Перша редакція Конституції України від 28.06.1996 р. (ст. 59) встановила, що «Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура» [1].

І вже через чотири роки після прийняття Основного Закону України, Конституційним Судом України (далі КСУ) 16 листопада 2000 р. було прийняте рішення визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення частини першої ст. 44 Кримінально-процесуального кодексу України (далі КПК), за яким обмежується право на вільний вибір підозрюваним, обвинуваченим і підсудним як захисника своїх прав, крім адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи [2; 3].

Наступний законодавчий акт, що врегулював питання забезпечення реалізації права на отримання одного із видів кваліфікованої правової допомоги – безоплатної правової допомоги, Верховна Рада України прийняла 02 червня 2011 року. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» № 3460-VI, визначив зміст права на безоплатну правову допомогу, порядок реалізації цього права, підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги, державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги [4].

Правова допомога була визначена через надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення. В свою чергу, правові послуги – це надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації [4].

Таким чином, на законодавчому рівні було визначено та деталізовано поняття «безоплатної правової допомоги», а також був закріплений порядок надання такого виду допомоги, тобто була визначена процедура надання правової допомоги на безоплатній основі.

Аналіз нормативного забезпечення реалізації права на отримання професійної правничої допомоги в Україні дозволив з'ясувати сучасний стан вказаного забезпечення та дійти до наступних висновків:

– нормативне забезпечення реалізації прав людини пройшло умовно три «покоління прав» і перейшло у четвертий період, якому характерна нова світоглядна основа – людиноцентризм, а також вектор на вихід за межі розуміння прав як чисто політико-правового феномена і перетворення його на екосоціогуманістичне явище с орієнтацією на стійкий та інклюзивний розвиток людства;

– право на отримання професійної правничої допомоги в Україні має конституційні основи (закріплено у ст. 59 Конституції України), однак відсутнє детальне регламентація вказаного права в інших законодавчих актах;

– в різних актах одночасно використовується наступні терміни: «професійна правнича допомога» (Конституція України), «правнича допомога» (ЦПК, ГПК), «правова допомога» (Закон України «Про безоплатну правову допомогу»), що створює юридичні колізії та утруднення у забезпеченні реалізації права на отримання професійної правничої допомоги;

– увесь масив нормативно-правових актів, що забезпечують реалізацію права на отримання професійної правничої допомоги в Україні умовно можна поділити на дві групи: загальні та спеціальні;

– до загальних відносяться акти, що визначають право на отримання професійної правничої (правової) допомоги не деталізуючи його;

– до спеціальних відносяться акти, спрямовані на врегулювання окремого, спеціалізованого питання, такі, які безпосередньо стосуються забезпечення реалізації права на професійну правничу допомогу, а також діяльності суб'єктів, що покликані забезпечити реалізацію вказаного права.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. (перша редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed19960628#Text>

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00#Text>

3. Скрябін О. М. Захисник у кримінальному процесі: нормативно-правове дослідження. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» (081 – Право). Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2017. URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/diss%20Skriabin_1.pdf

4. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3460-17>